

SPIS TREŚCI

Przedmowa.	5
Wprowadzenie — Prawo w starożytności.	9
§ 1. Ogólne wiadomości o początkach prawa	9
1. Pojęcie i geneza prawa	9
2. Prawo prymitywne.	10
3. Ogólna charakterystyka prawa w starożytności.	11
§ 2. Prawa starożytnego Bliskiego Wschodu.	14
4. Pomniki prawne Egiptu i Mezopotamii.	14
5. Prawo hebrajskie. Przepisy prawne Starego Testamentu.	16
§ 3. Systemy państw Śródziemnomorskich.	17
6. Prawa greckie.	17
7. Prawo rzymskie okresu antycznego.	19
8. Prawo rzymskie epoki klasycznej.	21
9. Prawo poklasyczne. Kodyfikacja justyniańska.	25

Część I

PRAWO W ŚREDNIOWIECZU I CZASACH WCZESNONOWOŻYTNYCH

Rozdział I. System i źródła prawa sądowego.	31
§ 1. Ogólne wiadomości o prawie średniowiecznym i wczesnonowożytnym.	31
10. Charakter prawa epoki feudalizmu.	31
11. Prymat prawa zwyczajowego.	33
12. Partykularyzm prawa.	35
13. Stanowość prawa.	36
14. Rola nauki i nauczania prawa.	37
15. Zagadnienia systematyki prawa epoki feudalizmu.	39
§ 2. Źródła prawa u Germanów i w państwie frankońskim.	42
16. Kształtowanie się praw germańskich.	42
17. Źródła prawa Wizygotów, Ostrogotów i Burgundów.	43
18. Źródła prawa longobardzkiego.	44
19. Ogólna charakterystyka źródeł prawa frankońskiego.	45

20.	<i>Leges barbarorum</i> .	46
21.	<i>Leges Romanae</i> .	47
22.	Kapitularze królewskie.	48
23.	Dokumenty praktyki.	48
§ 3.	Źródła prawa Italii.	48
24.	Ogólna charakterystyka prawa włoskiego.	48
25.	Prawo longobardzkie. Prawo lenne.	49
26.	Odrodzenie prawa rzymskiego. Glosatorowie i komentatorzy.	50
27.	Źródła prawa kanonicznego.	52
28.	Statuty miejskie.	54
29.	Ustawodawstwo cesarzy niemieckich.	55
§ 4.	Źródła prawa w Niemczech.	55
30.	Partykularyzm prawny Rzeszy.	55
31.	Źródła prawa ziemskiego. <i>Zwierciadło Saskie</i> .	56
32.	Źródła prawa miejskiego.	57
33.	Recepcja prawa rzymskiego.	58
34.	Ustawodawstwo ogólnopaństwowe XVI w. <i>Carolina</i> .	60
§ 5.	Źródła prawa we Francji.	60
35.	Obszary prawne feudalnej Francji.	60
36.	Spisy prawa zwyczajowego. Próby unifikacji.	61
37.	Prawo rzymskie we Francji.	63
38.	Ustawodawstwo królewskie. Wielkie ordonanse.	64
§ 6.	Źródła prawa w Hiszpanii.	65
39.	Pomniki prawa hiszpańskiego.	65
40.	Wpływy prawa muzułmańskiego. Islam.	67
§ 7.	Źródła prawa w Anglii.	68
41.	Źródła prawa w okresie anglosaskim.	68
42.	Powstanie systemu <i>common law</i> .	69
43.	<i>Equity law</i> .	70
44.	Prawo stanowione (<i>statute law</i>).	71
45.	Zbiory wyroków. Literatura prawnicza.	71
§ 8.	Źródła prawa Czech i Węgier.	72
46.	Źródła prawa czeskiego.	72
47.	Źródła prawa węgierskiego.	74
§ 9.	Źródła prawa na Rusi Kijowskiej i w Rosji.	76
48.	Najdawniejsze źródła prawa na Rusi.	76
49.	<i>Ruska Prawda</i> .	76
50.	Ustawy cerkiewne. Prawo bizantyjskie.	77
51.	Ustawodawstwo ogólnorosyjskie w XV-XVII w.	78
§ 10.	Źródła prawa w Polsce.	79
A.	Źródła prawa w średniowieczu.	79
52.	Ogólny charakter źródeł prawa.	79
53.	Najdawniejsze wiadomości o prawie sądowym.	80
54.	Spisy prawa zwyczajowego. <i>Księga Elbląska</i> .	81
55.	Statuty Kazimierza Wielkiego.	81
56.	Prawo niemieckie.	82
57.	Prawo kanoniczne.	83
B.	Źródła prawa Rzeczypospolitej szlacheckiej.	84
58.	Ogólna charakterystyka źródeł prawa sądowego.	84
59.	Źródła prawa ziemskiego koronnego. Próby kodyfikacji.	86
60.	Literatura prawnicza. Opracowania prawa ziemskiego.	89
61.	Źródła prawa Mazowsza i Prus Królewskich.	89

62. Statuty litewskie.	90
63. Źródła prawa miejskiego.	91
64. Źródła prawa wiejskiego.	93
65. Prawo rzymskie w Polsce	93
Rozdział II. Historia prawa prywatnego.	96
§ 1. Prawo prywatne w średniowieczu.	96
A. Prawo osobowe i rodzinne.	96
66. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych.	96
67. Małżeństwo.	98
68. Stosunki majątkowe małżeńskie.	102
69. Rodzice i dzieci.	104
B. Prawo rzeczowe.	107
70. Pojęcie rzeczy. Ruchomości i nieruchomości.	107
71. Posiadanie — własność.	108
72. Geneza feudalnej własności ziemi.	110
73. Cechy feudalnej własności ziemi.	111
74. Własność w doktrynie wieków średnich.	113
75. Ograniczenia alienacji nieruchomości.	114
76. Nabycie własności.	115
C. Zobowiązania.	117
77. Źródła zobowiązań. Umowy.	117
78. Odpowiedzialność z tytułu zobowiązania.	119
79. Sposoby umacniania umów.	119
D. Spadkobranie.	122
80. Pojęcie spadkobrania. Dziedziczenie beztestamentowe.	122
81. Dziedziczenie testamentowe.	125
82. Szczególne rodzaje sukcesji. Dziedziczenie lenn.	126
§ 2. Zmiany w prawie prywatnym od schyłku wieków średnich.	127
A. Wpływ prawa rzymskiego na rozwój prawa prywatnego.	127
83. Rzymskie prawo wulgarne w średniowieczu.	127
84. Prawo rzymskie w dziełach glosatorów i komentatorów.	128
85. Prawo rzymskie w czasach nowożytnych. <i>Usus modernus</i>	131
B. Zmiany w prawie osobowym i rodzinnym.	132
86. Osoby fizyczne.	132
87. Osoby prawne.	134
88. Małżeństwo.	135
C. Zmiany w prawie majątkowym.	137
89. Pojęcie i zakres posiadania.	137
90. Przemiany własności feudalnej.	138
91. Nabycie własności nieruchomości.	140
92. Obrót nieruchomościami.	142
93. Rozwój praw na rzeczy cudzej.	143
94. Kierunki rozwoju prawa zobowiązań.	145
95. Dziedziczenie ustawowe i testamentowe.	148
96. Szczególne rodzaje sukcesji.	149
Rozdział III. Historia prawa karnego.	151
§ 1. Prawo karne w średniowieczu.	151
A. Prawo karne wczesnego średniowiecza.	151
97. Przestępstwo i kara w ustroju plemiennie-szczepowym.	151
98. Przestępstwa publiczne i prywatne.	153

99. Sposoby ograniczania krwawej zemsty	154
100. Pojęcie przestępstwa. Charakter odpowiedzialności.	156
101. Kary państwowe (publiczne).	160
102. Kary prywatne. System kar kompozycyjnych.	162
B. Kierunki rozwoju średniowiecznego prawa karnego.	164
103. Ograniczanie wojen prywatnych (wrózd).	164
104. Nowa klasyfikacja przestępstw.	165
105. Przejawy subiektywizacji odpowiedzialności.	167
106. Nowa klasyfikacja kar.	168
§ 2. Zmiany w prawie karnym od schyłku wieków średnich.	169
A. Prawo karne włoskie.	169
107. Ogólna charakterystyka włoskiego prawa karnego.	169
108. Zwycięstwo zasady publicznoprawnej.	170
109. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności. Wina	171
110. Przyczyny bezkarności. Obrona konieczna.	173
111. Formy popełnienia przestępstwa. Usiłowanie.	173
112. Odpowiedzialność za udział w przestępstwie.	174
113. System kar.	175
114. Wymiar kary.	176
B. Rozwój prawa karnego w XVI–XVII w.	177
115. Linie rozwoju prawa karnego początków doby nowożytnej.	177
116. Publicznoprawny charakter przestępstwa.	178
117. Podstawy odpowiedzialności.	179
118. Nowe kierunki represji karnej. „Połowania” na czarownice.	181
119. Pojęcie i cel kary. Katalog kar.	182
120. Zasady stosowania kar.	184
Rozdział IV. Historia postępowania sądowego.	186
§ 1. Proces sądowy w średniowieczu.	186
121. Wiadomości o najdawniejszych formach postępowania.	186
122. Ogólna charakterystyka procesu średniowiecznego.	187
123. Cechy procesu zwyczajnego i jego przebieg.	188
124. Środki dowodowe.	190
125. Nagana wyroku.	192
126. Postępowanie z urzędu. Proces rugowy.	193
127. Szczególne rodzaje postępowania.	195
128. Egzekucja wyroków.	196
129. Tendencje rozwojowe procesu średniowiecznego. Podział skarg.	197
130. Procesy szczególne.	197
§ 2. Rozwój procesu od schyłku średniowiecza.	198
A. Proces cywilny.	198
131. Proces cywilny włoski. Zasady procesu rzymsko-kanonicznego.	198
132. Stadia procesu. <i>Litis contestatio</i>	200
133. Kierunki rozwoju procesu cywilnego w czasach nowożytnych.	202
B. Proces karny.	204
134. Proces karny włoski. Początki postępowania inkwizycyjnego.	204
135. Rozwój procesu inkwizycyjnego w XVI–XVIII w.	206
136. Charakter i przebieg postępowania inkwizycyjnego	207
C. Cechy polskiego procesu ziemskiego XVI–XVIII w.	210
137. Zasady postępowania skargowego.	210
138. Odrębności proceduralne w sprawach karnych.	213

PRAWO W CZASACH NOWOŻYTNYCH I NAJNOWSZYCH

Rozdział I. Program kodyfikacji prawa.	215
139. Ruch kodyfikacyjny czasów oświecenia.	215
140. Ideologiczne podstawy kodyfikacji — prawo natury.	216
141. Założenia programu kodyfikacji prawa.	218
142. Zaczątki prac kodyfikacyjnych. Pierwsze kodeksy.	220
143. Projekty kodyfikacyjne w Polsce epoki stanisławowskiej.	223
144. Nauka i nauczanie prawa w dobie oświecenia.	225
145. Kształtowanie się systematyki prawa nowożytnego.	226
146. Odmienności systemu prawnego w Anglii.	228
146a Kodyfikacja prawa kanonicznego.	229
Rozdział II. Historia prawa prywatnego.	231
§ 1. Źródła prawa cywilnego i handlowego.	231
147. <i>Landrecht</i> pruski z 1794 r.	231
148. Kodeks cywilny austriacki z 1811 r. (ABGB).	232
149. <i>Kodeks Napoleona</i>	234
150. <i>Kodeks Napoleona</i> na ziemiach polskich. <i>Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego</i>	236
151. <i>Zwód Praw Cesarstwa Rosyjskiego</i>	238
152. Kodeks cywilny niemiecki (BGB).	239
153. Kodeks cywilny szwajcarski (ZGB).	242
154. Źródła prawa cywilnego w II Rzeczypospolitej.	243
155. Źródła prawa prywatnego w Anglii.	246
156. Źródła prawa handlowego w Europie kontynentalnej.	246
§ 2. Charakterystyka instytucji prawa prywatnego.	249
157. Ogólny rys rozwoju prawa cywilnego XIX i XX w.	249
A. Prawo osobowe i rodzinne.	251
158. Osoby fizyczne.	251
159. Osoby prawne.	254
160. Małżeństwo.	257
161. Rodzina.	261
B. Prawo majątkowe.	264
162. Własność.	264
163. Zobowiązania.	268
164. Spadkobranie.	273
165. Instytucje prawa handlowego.	278
C. Główne kierunki myśli cywilistycznej.	281
166. Panowanie kierunku „klasycznego”. Pozytywizm ustawowy.	281
167. Naturalizm prawniczy. Nowe metody wykładni.	283
Rozdział III. Historia prawa karnego.	287
§ 1. Założenia programu kodyfikacji prawa karnego.	287
168. Powstanie humanitarnej doktryny prawa karnego XVIII w.	287
169. Program humanitarystów w dziedzinie prawa karnego materialnego.	288
170. Ogólne założenia kodyfikacji karnych XVIII i XIX w.	291
§ 2. Źródła prawa karnego.	292
171. Kodyfikacja prawa karnego we Francji. <i>Code pénal</i>	292
172. Kodeksy prawne austriackie.	295
173. Kodeksy karne państw niemieckich i II Rzeszy.	299
174. <i>Kodeks Karzący</i> Królestwa Polskiego z 1818 r.	302

175. Kodeksy karne rosyjskie.	305
176. Kodyfikacja prawa karnego II Rzeczypospolitej.	308
177. Źródła prawa karnego w Anglii.	311
§ 3. Ogólna charakterystyka prawa karnego XIX i XX w.	312
178. Zasady obowiązywania ustawy karnej.	312
179. Pojęcie przestępstwa. Klasyfikacja przestępstw.	314
180. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności karnej. Wina.	317
181. Nauka o karze. Teorie kary.	320
182. System kar.	322
183. Środki zabezpieczające.	326
§ 4. Główne kierunki doktryny prawa karnego.	327
184. Szkoła klasyczna.	327
185. Rozwój kierunków tzw. pozytywistycznych.	328
Rozdział IV. Historia postępowania sądowego.	331
§ 1. Proces cywilny.	331
186. Kodyfikacja procesu cywilnego w Austrii.	331
187. Kodyfikacja procesu cywilnego w Prusach i II Rzeszy.	333
188. Francuski kodeks procedury cywilnej z 1806 r.	335
189. Proces cywilny w Rosji XIX w.	337
190. Kodyfikacja procesu cywilnego w II Rzeczypospolitej.	338
191. tendencje rozwojowe procesu cywilnego w XIX i XX w.	341
§ 2. Proces karny.	342
192. Program reformy procesu karnego w epoce oświecenia.	342
193. Proces karny rewolucji francuskiej i w czasach Napoleona.	345
194. Kodyfikacja procesu karnego w Austrii.	347
195. Kodyfikacja procesu karnego w Prusach i II Rzeszy.	350
196. Proces karny rosyjski w XIX w.	352
197. Kodyfikacja procesu karnego w II Rzeczypospolitej.	354
198. Ogólne tendencje rozwojowe procesu karnego XIX i XX w.	355
Rozdział V. Historia prawa socjalistycznego.	358
§ 1. Powstanie i rozwój systemu prawnego ZSRR.	358
199. Prawo w dobie rewolucji październikowej.	358
200. Program kodyfikacji prawa. Pierwsze kodeksy.	362
201. Tendencje rozwoju prawa cywilnego i rodzinnego.	365
202. Kierunki rozwoju prawa karnego.	366
203. Tendencje rozwoju postępowania sądowego.	369
§ 2. Powstanie i rozwój prawa krajów tzw. demokracji ludowej.	372
204. Geneza systemu prawnego krajów tzw. demokracji ludowej.	372
205. Kodyfikacja prawa cywilnego.	373
206. Kodyfikacja prawa karnego.	376
207. Kodyfikacja procesu cywilnego i karnego.	379
Informacja bibliograficzna.	382
Skorowidz źródeł.	393